

บทที่ ๕

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

การศึกษาในครั้งนี้ เกิดขึ้นจากการที่ผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการศึกษา เพราะเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่จะปลูกฝังให้เยาวชนเป็นคนดีของสังคม คงหนีไม่พ้นการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรมผ่านการเรียนรู้การสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผู้วิจัยเชื่อว่าเกิดหากมีการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาที่ดี สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน มีการพัฒนาเทคนิคในการสอน มีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ย่อมส่งผลให้นักเรียนมีความเข้มแข็งในการดำเนินชีวิต อันจะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป ผู้วิจัยนำเสนอรายงานการวิจัยอันประกอบด้วย วัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย สรุปการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปการวิจัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยเรื่องการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ระดับประถมศึกษา สำนักงานเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา โรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตธนบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนที่กำลังเรียนในโรงเรียนวัดประยูรวงศ์ โรงเรียนวัดดาวคะนอง โรงเรียนวัดกระเจียวพิณิจ โรงเรียนวัดวิเศษการ และโรงเรียนวัดกัลยาณี่ที่กำลังเรียนอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาที่ ๔ – ๖ ในปีการศึกษา ๒๕๕๕ มีจำนวน ๑,๓๐๐ คน โดยใช้นักเรียนกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยจำนวน ๒๕๗ คน ได้มาจากการคำนวณจากสูตรของทาร์ยาโมเน่

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่สร้างขึ้นจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทางในการตั้งคำถาม และได้ทดสอบค่าความเชื่อมั่น และความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม การจัดเก็บข้อมูลได้ดำเนินการระหว่างเดือนสิงหาคม – กันยายน ๒๕๕๔ โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น ๒ ตอน ได้แก่

ตอนที่ ๑ ข้อมูลภูมิหลังของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ ๒ ความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชา พระพุทธศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ทั้งสถิติพรรณนา และเมื่อได้ข้อมูลจากแบบสอบถามแล้ว นำ ข้อมูลมาประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) โดยการวิเคราะห์ข้อมูลแบ่งเป็นสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อพรรณนาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการ เรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ในแต่ละด้าน และภูมิหลังของกลุ่มนักเรียนตัวอย่าง และใช้สถิติ เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งได้แก่ สถิติ t-test และการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA)

๕.๑.๑ สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไป จากแบบสอบถามที่ได้รับกลับ จำนวน ๒๕๗ ชุด พบว่า นักเรียนที่ตอบ แบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักเรียนหญิง จำนวน ๑๘๕ คน นักเรียนชาย มีจำนวน ๑๐๘ คน นักเรียนกลุ่มตัวอย่างมีอายุระหว่าง ๑๑ – ๑๒ ปี มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ ๖๐.๘๐ รองลงมา คืออายุระหว่าง ๙ – ๑๐ ปี คิดเป็นร้อยละ ๓๗.๘๐ และอายุ ๑๓ ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ ๑.๔๐ เมื่อ แยกนักเรียนกลุ่มตัวอย่างออกตามชั้นเรียน พบว่า เป็นนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๖ มากที่สุด คิดเป็น ร้อยละ ๔๔.๓๐ รองลงมาคือนักเรียนประถมศึกษาปีที่ ๔ คิดเป็นร้อยละ ๒๕.๖๐ นักเรียน ประถมศึกษาปีที่ ๕ คิดเป็นร้อยละ ๒๖.๑๐

ความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนมีความ คิดเห็นในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาความคิดเห็นในแต่ละด้าน ผลการวิเคราะห์ที่ได้ พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวัดและประเมินผล ในด้านอื่น ๆ รองลงมาได้แก่ ด้าน สถานที่และสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมเสริม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านเนื้อหาของหลักสูตร

ด้านเนื้อหาของหลักสูตร ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ หลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เน้นนักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข รองลงมาได้แก่ หลักสูตรมีความยืดหยุ่นเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน กับระดับชั้นเรียน และหลักสูตรมีเนื้อหาสาระการเรียนรู้พัฒนานักเรียนให้รู้จักคิด และทักษะแก้ปัญหา ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ หลักสูตรมีเนื้อหาความยากในการสืบค้นข้อมูลตามระดับชั้นเรียน

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาได้แก่ มีการสอดแทรกคุณธรรมจริยธรรมในเนื้อหาวิชาที่สอน และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนหลากหลาย เน้นการบูรณาการ

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การใช้สื่อเหมาะสมกับวัยและความใส่ใจของผู้เรียน รองลงมาได้แก่ ใช้สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง และใช้สื่อประเภทอุปกรณ์ เช่น เครื่องฉาย เครื่องเสียง ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้สื่อการสอนสอดคล้องกับเทคนิค และวิธีการสอน

ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมากที่สุด และมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข รองลงมาได้แก่ จัดสถานที่ให้เหมาะกับกิจกรรมการเรียนการสอน และสภาพแวดล้อมบริเวณโรงเรียนเอื้อต่อการเรียนการสอน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การใช้สถานที่นอกห้องเรียนเป็นแหล่งเรียนรู้เป็นระยะ ๆ

ด้านการจัดกิจกรรมเสริม ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดหาวิทยากรพิเศษมาบรรยายเพิ่มเติมความรู้ ตามโอกาสต่าง ๆ รองลงมาได้แก่ จัดอบรม/เข้าค่ายคุณธรรมแก่นักเรียน ทุกปี และให้นักเรียนมีส่วนร่วมต่อการจัดกิจกรรมเสริม เช่น จัดนิทรรศการวันสำคัญต่าง ๆ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การจัดป้ายนิเทศวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา ทุกปี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

ด้านวัดและประเมินผล ตามความคิดเห็นของนักเรียนในภาพรวม และรายชื่ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายชื่อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การวัดผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง รองลงมาได้แก่ มีการประกาศผลการเรียนให้นักเรียนนำไปพัฒนาคุณภาพการเรียน

ของตนเอง และมีการวัดผลจากการปฏิบัติ ได้จริงของนักเรียน ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผลจากการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียน

๕.๑.๒ เปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา

การเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ผลการศึกษาพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนระหว่าง เพศ อายุ และระดับชั้นเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ ๐.๐๕ ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

๕.๒ อภิปรายผล

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยมาพิจารณากับแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากการทบทวนวรรณกรรมนำมาอภิปรายในประเด็นต่อไปนี้

ด้านเนื้อหาของหลักสูตร เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อเนื้อหาของหลักสูตร อยู่ในระดับสูงโดยเฉพาะหลักสูตรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจนเน้นนักเรียนเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูผู้สอนมีการศึกษา วิเคราะห์ถึงวัตถุประสงค์ของวิชาพระพุทธศาสนาในระดับประถมศึกษาเป็นอย่างดี และมีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ของการเรียนการสอนให้นักเรียนได้ทราบอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของพระมหาสุชน วงศ์แดง ได้ทำการวิจัยเรื่อง การประเมินผลการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา ความคิดเห็นของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้หลักสูตรวิชาพระพุทธศาสนา พบว่านักเรียนมีความคิดเห็นต่อการใช้หลักสูตรด้านจุดประสงค์อยู่ในระดับมาก และมีความคิดเห็นการปฏิบัติต่อการใช้หลักสูตรด้านเนื้อหาวิชา การดำเนินการเรียนการสอน การบริหาร และการบริหารหลักสูตร ตลอดจนการสนับสนุน และส่งเสริมการใช้หลักสูตรอยู่ในระดับปานกลาง

ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนมีความปรารถนาที่จะให้ครูผู้สอนเน้นการสอนที่ให้ความสำคัญกับนักเรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ได้ประโยชน์ และความรู้แก่นักเรียนมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระธีรชาติ ธีรวิโส (ธรรมวงศ์) ด้านการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาประเด็นคำถามเป็นรายข้อพบว่าสถานศึกษามีปัญหาการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ๕ ข้อ และในระดับน้อย ๖ ข้อเรียงจากมากไปหาน้อย ๓ อันดับแรก ได้แก่ ครูขาดความรู้ และทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในสาระพระพุทธศาสนาที่หลากหลาย และ

เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ คุรุชาดความรู้ความเข้าใจ และทักษะในการทำแผน และวางแผนการสอนในสาระพระพุทธศาสนา ตามลำดับ

ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า การใช้สื่อเหมาะสมกับวัย และความใส่ใจของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจเป็นเพราะว่า นักเรียนยังอยู่ในระดับชั้นประถมซึ่งมักจะสนใจกับการสอนที่มีการใช้สื่อที่หลากหลายและน่าสนใจ เพื่อทำให้มีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ครูสอนยิ่ง ๆ ขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ **นงลักษณ์ จันทรแสนโรจน์** ครูผู้สอนส่วนใหญ่เป็นครูสังกัดศึกษา สอนในห้องเรียนธรรมดา ใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยายใช้หนังสือเป็นสื่อและอุปกรณ์มากที่สุดคุรุชาดเทคนิคในการสอน ขาดทักษะในการใช้สื่อและอุปกรณ์ โรงเรียนมีสื่อและอุปกรณ์ในการสอนน้อย ครูส่วนใหญ่ต้องการสื่อและอุปกรณ์การสอน ในด้านตัวผู้เรียน พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ต้องการให้มีการปรับปรุงตัวครูผู้สอน และการจัดการเรียนการสอนโดยต้องการให้ครูผู้สอนสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีพร้อมกับการไปทัศนศึกษาสถานที่สำคัญทางพระพุทธศาสนาในประเทศไทย

ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม เมื่อวิเคราะห์จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า การจัดสถานที่ให้เหมาะสมกับผู้เรียนได้เรียนอย่างมีความสุข มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจจะเป็นเพราะว่า โรงเรียนได้มีการจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างความอยากเรียนรู้ให้กับนักเรียนได้เป็นอย่างดี และมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อการค้นคว้า หากความรู้ตามความสนใจของนักเรียน

ด้านการจัดกิจกรรมเสริม จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า การจัดหาวิทยากรพิเศษมาบรรยายเพิ่มเติมความรู้ ตามโอกาสต่าง ๆ อาจจะเป็นเพราะทางโรงเรียนมีการเชิญวิทยากรมาบรรยายพิเศษมีทั้งที่เป็นฆราวาสเอง และพระสงฆ์ที่มีความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ยังมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้เข้าร่วมอย่างต่อเนื่อง

ด้านวัดและประเมินผล จากข้อมูลงานวิจัย พบว่า การวัดผลการเรียนตามสภาพความเป็นจริง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อาจจะเป็นเพราะทางครูผู้สอนมีการบอกถึงหลักเกณฑ์ในการวัดผลให้กับนักเรียนได้ทราบ ทั้งยังมีการประเมินผลการเรียนการสอนทั้งก่อน ระหว่าง และหลังจากการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานเขียนของ **พัฒนา จันทนา** ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของนักเรียนในเขตการศึกษา ๘ เกี่ยวกับการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา พบว่า นักเรียนมีความต้องการให้ทดสอบความรู้พื้นฐานทุกครั้งก่อนการขึ้นเนื้อหาใหม่ ควรมีการเร้าความสนใจ เพื่อให้นักเรียนได้แสดงออก ครูผู้สอนควรให้นักเรียนได้มีการค้นคว้าหาความรู้จากแหล่งวิทยาการต่างๆและมีการจัดกิจกรรม

จากการศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักเรียนต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ตามสถานะด้านเพศ อายุ และระดับชั้นเรียน จากข้อมูลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนไม่มีความแตกต่างกัน อาจเป็นเพราะปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการสอนวิชา

พระพุทธศาสนานั้นมีความคล้ายคลึงกัน ผู้สอนอาจจะเป็นคนเดียวกัน และบางครั้งการเรียนวิชาพระพุทธศาสนานั้นก็นำนักเรียนมาเรียนรวมกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นของนักเรียนไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันดา ทองทา ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ตามหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. ๒๕๓๓) ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า นักเรียนมีความคิดเห็นต่อด้านเนื้อหา และด้านการวัดผลประเมินผลมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

๕.๓ ข้อเสนอแนะ

๕.๓.๑ ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาจากผลการวิจัย

๑. ด้านเนื้อหาของหลักสูตร โรงเรียนควรมีการจัดทำหลักสูตรที่มีเนื้อหาที่ไม่ยากต่อการทำความเข้าใจของเด็กนักเรียนในแต่ละวัย และควรมีการปรับให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับหลักสูตรท้องถิ่นได้ นอกจากนี้ยังต้องให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนด้วย

๒. ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนควรมีการดูแลเอาใจใส่บรรยากาศ และสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับการเรียน เพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน นอกจากนี้ยังควรมีการจัดหาบุคลากรให้เพียงพอและเหมาะสม นอกจากการนี้จะต้องมีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการเพื่อให้นักเรียนได้รับความสุขในการเรียน

๓. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน โรงเรียนควรจัดหาสื่อการสอน แหล่งเรียนรู้ให้พอเพียง ควรพัฒนาในการใช้สื่อเทคโนโลยีในการสอนที่ทันสมัย ควรจะจัดหาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้ตรงกับทักษะของนักเรียนเพื่อช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน

๔. ด้านสถานที่และสิ่งแวดล้อม หากทางโรงเรียนสามารถที่จะจัดสถานศึกษาให้มีความเกี่ยวเนื่องและเชื่อมโยงกับวัดได้ จะช่วยให้เกิดความน่าสนใจที่เรียนรู้ของนักเรียน และยังเป็นการกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของนักเรียนได้อีกประการหนึ่ง ก็จะช่วยให้การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

๕. การจัดกิจกรรมเสริม ควรมีการจัดหา และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา และเกิดประโยชน์ต่อตัวนักเรียน โรงเรียนควรมีการพานักเรียนไปร่วมกิจกรรมทางศาสนากับทางวัดที่อยู่ใกล้กับโรงเรียน และควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการแสดงออกของนักเรียนเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา เช่น การแข่งขันตอบปัญหาในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

๖. ด้านการวัดและประเมินผล โรงเรียนควรมีการจัดรูปแบบในการวัดผล และประเมินผลตามลักษณะของท้องถิ่นให้เป็นแบบมาตรฐานในทุกระดับชั้น และควรมีการเพิ่มแรงจูงใจเพื่อให้นักเรียนมีการนำผลการเรียนวิชาพระพุทธศาสนาไปปรับปรุงพัฒนา

๕.๓.๒ ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยเชิงนโยบาย

ผลการวิจัยในครั้งนี้ สามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี เช่น ๑. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปปรับใช้กับสถานศึกษาที่มีปัญหาในด้านต่าง ๆ ได้แก่

๑. ด้านการจัดทำเนื้อหาของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการร่วมมือกับครูผู้สอน พระสงฆ์ในการร่วมกันจัดทำหลักสูตรเกี่ยวกับวิชาพระพุทธศาสนา ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ ประสบการณ์เกี่ยวกับพุทธศาสนาอย่างเต็มที่ และสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับไปปรับประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของตนเองได้

๒. ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน ทางผู้บริหาร ครูผู้สอน ควรมีการร่วมมือกับชุมชน วัด เพื่อร่วมกันจัดทำสื่อการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาให้นักเรียนได้เรียนรู้ที่เหมาะสม ทั้งต้องสอดคล้องกับวิถีชีวิตคนในชุมชนด้วย

๓. สถานที่และสิ่งแวดล้อม ควรมีการจัดสภาพการเรียนรู้หรือจัดบรรยากาศในการเรียนที่เหมาะสม จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและสนุกสนานกับการเรียนวิชาพระพุทธศาสนา โดยที่สถานศึกษาจะต้องจัดบรรยากาศในการเรียนให้ผู้เรียนสนใจหรือพึงพอใจได้ และเกิดความอยากเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีการกำหนดทิศทางการทำงาน และนโยบายในการบริหารงานวิชาการที่ชัดเจน

๕.๓.๓ ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการจัดการเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนา ของโรงเรียนระดับประถมศึกษา ด้านการจัดทำหลักสูตรการเรียนการสอน

๒. ควรศึกษาวิจัยเพิ่มเติมจากงานวิจัยให้ครอบคลุมทุกสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ทราบถึงภาพรวมในการจัดทำหลักสูตร การเรียนการสอนวิชาพระพุทธศาสนาเพื่อให้ประสบความสำเร็จ